

KÜLFÖLDI HALLGATÓK A MAGYAR FELSOÓKTATÁSBAN, AVAGY A NEMZETBIZTONSÁGI ÉS A REPUTÁCIÓS ÉRDEK TALÁLKOZÁSA

Manapság rengeteget hallani a sajtóban és szakmai berkekben is a külföldi állampolgárokkal kapcsolatos kockázatokról, legyen szó az afrikai és közel-keleti migrációs hullám(ok)ról, vagy a letelepedési kötvényről. Egy felsőoktatási intézmény biztonsági vezetője azonban ennél közvetlenebb módon is találkozik kevésbé ismert és még kevésbé feldolgozott kockázati elemekkel.

1. Bevezetés

Magyarország Kormánya célul tűzte ki a felsőoktatási intézményeink nemzetközi ranglistákon történő megjelenését, illetve előbbre jutásukat azokon. Ezen rangsorok egyik fontos mérési pontja a külföldi hallgatók aránya, melynek növelésével az intézmény pontszáma is növelhető. Ez a külföldi hallgatók számának növelésére sarkallja egyetemeinket, főiskoláinkat. Az Oktatási Hivatal statisztikái egyértelműen tükrözik, hogy a célkitűzésnek megfelelő tendencia jelen van a magyar felsőoktatásban. Amíg az utolsó lezárt tanévben (2016/2017.) 26 519 külföldi hallgató vett részt a magyar felsőoktatásban, addig ez a szám öt évvel ezelőtt (2011/2012.) „csupán” 17 112 volt, ami öt év alatt a hallgatói létszám 155 %-ra történő emelkedését jelenti. Ezen belül jóval nagyobb arányú a harmadik országbeli hallgatói létszám növekedése, ami ugyanebben az időszakban 7 596 főről 15 072 főre, azaz 198 %-ra emelkedett.¹

Hordozhatnak-e a külföldi hallgatók nemzetbiztonsági kockázatot, jelenthetnek-e veszélyt Hazánkra, vagy az Európai Unióra nézve? A válasz a kérdésre nyilvánvalóan igen, sőt ennél differenciáltabb kérdések is felmerülnek, amennyiben kockázati oldalról vizsgáljuk a folyamatokat a felvételi eljárástól, a schengeni tartózkodáson keresztül, a tanulmányok befejezéséig.

2. Kockázatértékelés, kockázatkezelés

Bár, hazánk terrorfenyegetettsége alacsony, schengeni országgént a nálunk folytatott eljárások – tranzitországgént – befolyással lehetnek Európa terrorfenyegetettségére, illetve pontosan az alacsony fenyegetettségéből adódó esetleges hiányos rezsim intézkedések, vagy kihagyó éberség rejthet magában kockázatot.

A Kormány által kitűzött reputációs célok mellett tehát fontos, hogy egy kockázatértékelés alapján elemezzük, illetve szükség szerint felülvizsgáljuk akár a felsőoktatási intézmények, akár az érintett szakszolgálatok működését, illetve együttműködésüket. Ezen kockázatértékelés lehetséges alapjait kívánom a továbbiakban felvázolni.

---

¹ Forrás: Oktatási Hivatal –
https://www.oktatas.hu/felsooktatas/kozerdeku_adatok/felsooktatasi_adatok_kozzetetele/felsooktatasi_statistikak
(Letöltés ideje: 2018.07.31.)

A legkockázatosabb csoport az ún. harmadik országbeli állampolgárok csoportja. A kockázati oldalról történő megközelítéshez számba kell venni, hogy milyen káros törekvések (terrorizmus, ipari kémkedés stb.) bontakozhatnak ki a külföldi hallgatók tanulmányai során:

- 1) A hallgatói jogviszony elérése eleve káros törekvéshez kapcsolódó cél:
  - a) Az adott intézmény tandíja olcsóbb, mint az illegális határátlépés költségei, ez esetben cél a schengeni határon történő bejutás;
  - b) A cél a know-how, speciális szaktudás megszerzése;
  - c) A cél technológia, vagy anyag megszerzése (a tanulmányok során hozzáférhető Radioaktív-Biológiai-Vegyi (a továbbiakban: RBV) technológiák, vagy anyagok).
- 2) A hallgatói jogviszony nem eleve káros törekvéshez kapcsolódik:
  - a) A hallgató időközben radikalizálódik saját elhatározásból;
  - b) Megélhetése fedezetének előteremtése érdekében, vagy ettől függetlenül zsarolással, fenyegetéssel bírják rá:
    - terrorista cselekményre,
    - szaktudása felhasználására,
    - technológia, vagy anyag megszerzésére és átadására;
  - c) Nem bontakozik ki káros cselekmény, a hallgató teljesíti beutazási célját és értékes szaktudást szerez, melyet legitim célokra hasznosít.

Az 1/a. esetben nyilvánvalóan nem az elit egyetemeink a célcsoport, ahol a tandíj jóval magasabb, mint a hamis papírok fekete piaci árai, azonban vannak olyan magyar felsőoktatási intézmények, ahol ez a kockázat fennáll, így az ez irányú törekvéseket a hatóságnak fokozott figyelemmel kell kísérnie. Abban az esetben, amikor az adott főiskola tandíja a legolcsóbb megoldás, mellyel teljesen „tisztá” papírokhoz juthat a „hallgató”, az így megszerzett harmincnapos tartózkodásra jogosító okmánnyal már – akár a rendelkezésre álló időn belül, akár azzal csak időt nyerve – Európában végre lehet hajtani terrorcselekményt, sőt a tartózkodás fedezetét biztosító összeg felvételével a szükséges anyagi ráfordítások is a törvényesség látszatát keltve biztosíthatók. Ezen túlmenően, az 1/b. eset szűrése ennél nehezebb, azonban az 1/c. esetben – tapasztalataim szerint – a magyarországi felsőoktatási intézmények és hatóságok kapcsolata fejlesztendő.

Bizonyos RBV anyagokkal kapcsolatos tevékenységek éves jelentése mellett az ellenőrzések esetlegessége kockázatokat rejt magában. Erre megoldás lehet, amennyiben a nemzeti létfontosságú rendszerelemek fogalomkörébe tartozóan ezen kockázati csoport is felmérésre kerül. Például: Az egészségügyi ágazatban kockázatértékelés alapján, várhatóan 2018-ban nemzeti létfontosságú rendszerelemként kijelölésre kerülnek azok a laboratóriumok, ahol – a jogszabályban meghatározottak szerinti – közepes, vagy magas biztonsági fokozatú biológiai kóroki tényezők merülnek fel. A kijelölés után ez esetben az Üzemeltetési Biztonsági Terv és annak megvalósítása a szakhatóságok által rendszeresen, támogató jelleggel kerül ellenőrzésre. Elengedhetetlen, hogy valódi ellenőrzés valósuljon meg és ne egy egyszerű adminisztratív intézkedés, az intézmény „önbevallása” legyen a nyilvántartás alapja. Ezen eljárás csökkentheti az orvosegyetemeken jelentkező 1/c. típusú

kockázatokat. Fontos azonban hasonló szempontból áttekinteni a további ágazati kijelöléssel érintett, vagy a létfontosságú rendszerelemek körébe nem eső intézmények nyilvántartási gyakorlatát, illetve ennek hatósági ellenőrzését pl. az ún. „kettős felhasználású anyagok” tekintetében.

Megfontolandónak tartom, hogy a hallgató, tanulmányai előrehaladtával (pl.: phd tanulmányai során folytatott kutatásai megkezdésével, TDK munka során végzett kutatásai esetén stb.) újabb ellenőrzésen essen át az AH és/vagy a TEK által. Erre alkalmat adhat a tartózkodási engedély éves meghosszabbítása, amennyiben ismert a hallgató kutatásokba történő becsatlakozása, vagy az átvilágítás történhet a kutatás megkezdése előtt soron kívül. Az ezt kiváltó kutatások elsősorban, ahol kettős felhasználású anyagokkal, RBV technológiákkal dolgozik, a későbbi technológiai transzfer során nemzetgazdasági, nemzetbiztonsági szempontból fajsúlyos „know-how”-hoz, technológiához fér hozzá, magának a kutatásnak ilyen jellegű fejlesztés a célja. Fentiekhez elengedhetetlen a szakhatóságok és a felsőoktatási intézmény közötti rendszeres, szabályozott információáramlás.

A 2. típusú kockázatok nehezen előzhetőek meg, ezekben az esetekben az adott hallgatói csoportok operatív figyelemmel kísérésével a káros törekvés megfelelő időben történő felismerésére kell törekedni.

A 2/b. esetben megfigyelhető, hogy főleg a napjaink jellemző terrorista ideológiájához kapcsolható országok (elsősorban iszlám országok) hallgatói diaszpórájában nagyon magas az anyaország titkosszolgálatának jelenléte elsősorban beszerezett hallgatókon, illetve egyéb társadalmi kapcsolatokon keresztül. Ennek legenyhébb megnyilvánulási formája, amikor a szigorú vallási közegből érkező hallgató, kiszabadulva, az új közeghez valamelyest asszimilálódva megszegi vallásának szabályait (pl.: alkoholizálnak, a lányok nem hordanak hidzsábot), majd – hallgatótársai jelentése alapján – az otthon töltött nyári szünet után már nem engedik vissza tanulni. Az ilyen típusú megfigyelés és adatgyűjtés kiváló alapot adhat a hallgatók zsarolására, melyet végrehajthatnak az adatokat gyűjtő, beszerezett hallgatók saját elhatározásból, radikalizálódásuk hatására, vagy akár az anyaország szakszolgálatának irányítása alapján. Ez utóbbi kockázat magas az olyan országoknál, ahol a titkosszolgálatok egységes állami kontrollja nem valósul meg teljes körűen. Ezen kívül megfigyelhető az a tendencia is, hogy a külföldi hallgató a saját közegéből „kiszabadulva”, más kultúrával, társadalmi normákkal találkozáva elveszti a „tájékozódását”, vagy éppen a megszokott társadalmi kontroll hiánya, mássága miatt változik a viselkedése. A külföldi hallgatók tandíja általában jóval magasabb (kétszerese), mint a magyar hallgatóké, melyért cserébe érezhetően kivételezett helyzet is jár. Ezek a tendenciák, hatások sokszor vezetnek beilleszkedési problémákhoz, melyek egyrészt közbiztonsági kérdéseket (garázdaság, kisebb lopások) vetnek fel, másrészt felerősítik a saját diaszpórával történő kapcsolatkeresés folyamatait, amelyek elősegítik a radikális csoportok utánpótlásbiztosítását.

A fenti kockázatok csökkentéséhez, a hallgatói csoportok figyelemmel kísérésén kívül a megfelelő kiválasztással, illetve szűréssel lehet a leginkább hozzájárulni. Ehhez át kell tekinteni a felvételi, kiválasztási és a határátlépéshez, tartózkodási engedély megszerzéséhez vezető folyamatokat is.

3. A hallgatók felvételének, schengeni belépésének folyamata

A felvételi folyamatok felsőoktatási intézményenként eltérnek, azonban elmondható, hogy a nemzetközi trendekkel – melyek egyre inkább az internet adta előnyöket használják ki (például Skype interjú) – ellentétesen Magyarországon főleg a személyes, szakértői, bizottsági típusú interjúk a jellemzőek, mely során a leendő hallgató a helyszínen valamelyest leinformálható, az 1/a. kockázat szűrhető. A többség mellett akadnak azonban hazánkban is a bevétel növelése, a ranglistán előre jutás érdekében a felvételi folyamatot lazábban vevő, illetve eltérő gyakorlattal rendelkező állami és nem állami fenntartású intézmények is.

Az interjúk során a leinformálást segíti a toborzást végző személyek helyi kapcsolatai, maga a toborzás folyamata. A folyamat ezen részében kockázatot jelenthet már a toborzó kiválasztása is, mely biztonsági szempontból kihívások elé állítja a felsőoktatási intézményt. Az intézmények a kockázat csökkentésére kizárólag tudományos kapcsolatrendszerüket tudják felhasználni és így a leendő toborzót leinformálni. Ez a kapacitás a kisebb, kockázatosabb intézményeknél nem áll rendelkezésre, emellett a toborzói „felajánlások” heti rendszerességűek. Emellett megfigyelhető az a tendencia is, hogy az eddigi több évtizedes együttműködésen és kapcsolatrendszeren keresztül működő toborzó hálózatok tagjai előregedtek, aminek következtében több egyetem kénytelen új megoldások után nézni, új, erre szakosodott nemzetközi vállalkozásokhoz fordulni, esetleg saját vállalkozást indítani, új toborzók rendszerbe illesztésével. Ezen a ponton elengedhetetlen a szakszolgálatokkal történő együttműködés. A felvételt nyert hallgató, ezek után a helyi konzulátuson jelentkezik vízumért, hogy beutazása után tartózkodási engedélyét átvehesse.

3.1. A „Tanulmányok folytatása célú tartózkodási engedély” megszerzésének folyamata

- 1) Az anyaországi konzulátuson az ún. „D” vízum igénylése;
  - a) Feljogosít: beutazásra, 30 napot meg nem haladó tartózkodásra, további feltételekkel tartózkodási engedély átvételére.
  - b) Feltételei: igazolás a felsőoktatási intézménytől (2018-tól a tandíj befizetéséről is), a megélhetéshez szükséges anyagi fedezet biztosítása, tb jogviszony igazolása vagy fedezet igazolása, az oktatás nyelve ismeretének igazolása, hozzájárulás biometrikus adatok rögzítéséhez stb.
- 2) Belépés a schengeni övezetbe;
- 3) Beiratkozás a felsőoktatási intézményben;
- 4) Bejelentkezés a BMH regionális szervénél, tartózkodási engedély átvétele.

A kockázatok csökkentése, illetve ezt elősegítve a tartózkodási engedély céljának, a tartózkodás alatti folyamatos biztosítása érdekében, a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény az oktatási intézmények kötelezettségét a 74/A. §-ban írja elő: „(1) Az e törvényben meghatározott eljárások lefolytatása céljából az oktatási intézmény azokról a külföldi hallgatókról, akik a tanulmányaikat megkezdték, befejezték vagy megszakították, illetve akik a beiratkozási kötelezettségüknek nem tettek eleget, vagy akiknek a hallgatói jogviszonya megszűnt, e tények bekövetkeztétől számított nyolc munkanapon belül a következő adatok közlésével köteles tájékoztatni az oktatási intézmény székhelye szerint illetékes idegenrendészeti hatóságot:

- a) oktatási intézmény adatai (név, cím),
 b) harmadik országbeli állampolgár természetes személyazonosító adatai, tartózkodásra jogosító okmányának száma,
 c) a hallgatói jogviszony típusa, keletkezésének, szünetelésének és megszűnésének időpontja és módja,
 d) a hallgató által folytatott képzés megnevezése, finanszírozásának módja és munkarendje, megkezdett félévek, a hallgatói jogviszony szünetelésének ideje, a képzés befejezésének várható időpontja.”

Ezen adatszolgáltatási kötelezettség az 1/c. kockázat csökkentése érdekében elengedhetetlen a beiratkozáson meg nem jelenő hallgatók esetében, hogy schengeni tartózkodásuk minél rövidebb, „felszívódásuk” megakadályozható legyen, azonban nagyon fontos a tartózkodás ideje alatti adatszolgáltatás is. Kiemelendő, hogy az adatszolgáltatást meg kell tenni a hallgató passzív félévre kerülésekor, sőt akkor is, ha már a szorgalmi időszakban látszik, hogy a foglalkozásokon nem vesz részt, hiszen a tartózkodási engedélye célját nem elégíti ki, ami káros törekvések kockázatát hordozza magában.

Tapasztalatom szerint további kockázatot jelent, hogy a felsőoktatási intézmények ezen kötelezettségeiknek nem teljes körűen tesznek eleget, melynek számonkérésére a BMH-nak jelenleg rendkívül kevés eszköze van, a jogkövető magatartás „kikényszerítésére” pedig szinte eszköztelen, így elvárt és elengedhetetlen, hogy a felsőoktatási intézmények jogkövető módon tegyenek eleget ezen adminisztratív kötelezettségeiknek.

Speciális kockázatként jelenik meg, hogy az Uniós országok többsége rendelkezik az adott ország felsőoktatásának nemzetköziesítését, a tudományos kapcsolatok fejlesztését, a felsőoktatási intézmények sokszínűségét növelendő speciális programokkal, melyek során meghatározott feltételek mellett elősegítik egyes harmadik országok diákjainak továbbtanulását a célországban. Magyarországon a Tempus Közalapítvány által gondozott Stipendium Hungaricum ösztöndíj hivatott a fenti célokat szolgálni. A 285/2013. (VII. 26.) Kormányrendelet által életre hívott ösztöndíj lényege, hogy „Magyarország és a partnerországok oktatásért felelős minisztériumai közötti nemzetközi megállapodások alapján az egyes partnerországok meghatározott számú kvótára jelölhetnek leendő hallgatókat Stipendium Hungaricum ösztöndíjra. A hallgatók a megállapodásban rögzített tudományterületeken, rész- vagy teljes képzésen vehetnek részt alap-, mester- vagy doktori szinten és felsőoktatási előkészítő tanulmányokon, ha felvételt nyernek az adott intézmény képzésére.”² Bár a jelentkezőknek felvételt kell nyerniük az adott képzésre kockázatként szükséges nyilvántartani a küldő állam által történő jelölést (mely akár sokkal konspiráltabb legendák előállítását is lehetővé teszi), illetve azt a tényt, hogy hallgatók tanulmányai és tartózkodásuk jelentős mértékben finanszírozásra kerül az ösztöndíjprogram keretein belül. 2016-os adatok szerint a legtöbben Pakisztánból jelentkeztek, ahonnan húszszoros volt a túljelentkezés (1599 befejezett pályázat a 80 ösztöndíjas helyre). Pakisztánt követi Kazahsztán és Szíria hétszoros, Nigéria hatszoros, Mongólia és Grúzia négyszeres túljelentkezéssel.³ Emellett érdemes figyelembe venni további kétoldalú megállapodásokat is, amilyen például a Nigériával is kötött és folyamatosan megújított ösztöndíjprogram. Ezen megállapodások közös pontja, hogy a küldő állam jelöli (tulajdonképpen választja ki)

² Forrás: <http://tka.hu/palyazatok/2962/stipendium-hungaricum> (Letöltés ideje: 2018.07.31.)

³ Forrás: <http://oktataskepzes.tka.hu/hu/uj-foldrajzi-fokuszok-honnan-erkeztek-stipendium-hungaricum-osztondijas> (Letöltés ideje: 2018.07.31.)

a hallgatókat és a magyar állam finanszírozza a tanulmányaikat. Ez a két tényező ha ki nem is szolgáltatja a felsőoktatási intézményeket a küldő államnak, mindenképpen nagyobb figyelmet követel az illetékes szolgálatok által a jelentkezők prioritása és nyomon követése terén, kifejezetten a nevezett államok tekintetében, ahol az IS, a Talibán, a Boko Haram számunkra ismeretlen mélységben épülhet be az államigazgatásba.

4. Nemzetközi példák

A harmadik országok állampolgárai tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás nélküli gyakorlat, illetve önkéntes szolgálat céljából történő beutazásának feltételeiről szóló, a Tanács 2004/114/EK irányelve (2004. december 13.) az alábbiak szerint határozza meg az Unió alapvető célkitűzéseit a külföldi hallgatók fogadásával kapcsolatban. *„A Közösség oktatás terén végzett tevékenységének egyik célja annak elősegítése, hogy Európa egésze a tanulmányok és a szakképzés legkiemelkedőbb központjává váljon a világon. A harmadik országok állampolgárainak a Közösség felé irányuló, tanulmányi célú mobilitása e stratégia kulcsfontosságú eleme. A belépés és tartózkodás feltételeire vonatkozó tagállami nemzeti jogszabályok közelítése szintén e stratégia részét képezi.”*

A hivatkozott irányelv ad iránymutatást – többek között – a harmadik országbeli hallgatók vízumhoz jutásához, tartózkodásához kapcsolódó nemzeti szintű szabályozás egységesítése, az irányelv szellemiségének megfelelő könnyítése érdekében. Mindezek mellett azonban „fékek” is beépítésre kerültek, így például meghatározza, hogy a tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelem elutasítható, illetve az engedély visszavonható, *„ha annak jogosultja tanulmányai során nem tanúsít elfogadható előmenetelt a nemzeti jogszabályokkal vagy közigazgatási gyakorlattal összhangban.”*⁴ Hazánkban ezen kitétel vizsgálatát hivatott megalapozni a felsőoktatási intézmények Harmtv-ben meghatározott tájékoztatási kötelezettsége.

Az Irányelv felülvizsgálata 2011-ben készült el és megállapítja többek között, hogy a hallgatói vízum érvényessége eltérő tagállamonként. Vannak egy évben maximalizált (meghosszabbítható), de akad példa 3, 5 éves érvényességű okmányokra is. A felülvizsgálati gyakorlatnak nyilvánvalóan növel egyes – a tanulmányban nevesített – kockázati tényezőket.

A hallgató tartózkodási engedélyének visszavonására vonatkozó *„rendelkezést kimondottan 12 tagállam ... ültette át. Néhány más tagállamban ugyanezt az eredményt a gyakorlatban azzal érik el, hogy a rosszul teljesítő hallgatókat törlik az oktatási intézmények nyilvántartásából.”*⁵

Egyes németországi egyetemeken a honlapjukon közzéteszik a fent említett jogszabályi hivatkozás különös eseteit, így van, ahol kiemelik pl. hogy az előadások látogatásának hiánya, vagy, hogy bizonyos számú vizsgaismétlés kimeríti a hallgatói vízum visszavonásának feltételeit.

A fenti jelentésben foglalt hiányosságok kiküszöbölésére, illetve a hallgatói, kutatói mobilitás még határozottabb elősegítése érdekében 2016. május 11-én életbe lépett az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/801 irányelve, mely a harmadik országbeli

⁴ A Tanács 2004/114/EK irányelve 12. cikk (2) b.

⁵ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a harmadik országok állampolgárai tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás nélküli gyakorlat, illetve önkéntes szolgálat céljából történő beutazásának feltételeiről szóló 2004/114/EK tanácsi irányelv alkalmazásáról 3.5. pont

állampolgárok kutatás, tanulmányok folytatása, gyakorlat, önkéntes szolgálat, diákcseriprogramok vagy oktatási projektek, és a párt tevékenység céljából történő beutazásának és tartózkodásának feltételeiről szól. Jelen irányelv a korábbi irányelvben ismertetett „féket” hasonlóképpen tartalmazza. Az Irányelvben foglaltak átültetéséről, a kialakult gyakorlatról a Bizottság legkorábban 2023. május 23-án tesz jelentés.

A kockázatok kezelése szempontjából érdemes két külföldi példával részletesebben is foglalkozni.

Németországban a Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium által az elindulásban is támogatott „uni-assist” nevű nonprofit szervezet fő célja a külföldi iskolai és egyetemi bizonyítványok értékelése a német oktatási rendszerrel való egyenértékűségük tekintetében. Az egyes célegyetemek egyéni felvételi követelményeinek felülvizsgálata szintén része az „uni-assist” által kínált szolgáltatások körének. A leendő hallgatók számára az „uni-assist” egy egyablakos ügyintézőt biztosít, ahol pályázhatnak számos egyetemre.⁶ Ezen ügyintéző segítségével csökkenhetnek a formai okokból elutasított kérelmek számai, így csökkenthető az illetékes hivatal leterheltsége, továbbá jelentős összevont információforrást jelenthet a szakszolgálatoknak a hallgatók jelentkezési és tartózkodási időszakában egyaránt.

Az Egyesült Királyságban ún. etikai tisztviselőket (ethics officers) alkalmaznak az egyetemeken, akik elsődleges feladata az egyes kutatásokkal kapcsolatos etikai kérdések vizsgálata, elbírálása. Ezen folyamatok során egyre többször kerülnek kapcsolatba a felsőoktatási intézmények biztonsági szerveivel, illetve az illetékes szakszolgálatokkal. Ezt felismerve a kormányzat képzést, illetve útmutatásokat biztosít számukra és ezen szervezetekkel történő szervezett együttműködés irányába orientálja a tisztviselőket.⁷ Az útmutató szerint az egyes kutatások elbírálása, felülvizsgálata során az etikai tisztviselő egy kérdőívet illeszthet a meglévő etikai eljárásba, ami segít felmérni a résztvevők, a kutatás témája és a felhasznált anyagok alapján, a kutatás kockázatait különös figyelemmel a káros (pl.: terrorista) törekvések veszélyeire, a felhasznált anyagok érzékenységre biztonsági szempontból. Az útmutató egyben egy gyorsreagálási folyamat modelljét is biztosítja egyes káros törekvések felismerése esetére.

5. Összefoglalás

Összegzőképpen megállapítható, hogy bár hazánk terrorfenyegetettsége alacsony szintű, többek között a harmadik országból érkező hallgatók toborzási, felvételi és a tartózkodásukhoz kapcsolódó folyamatok is hordoznak magunkban olyan kockázatokat, mely a schengeni övezeten belül káros törekvéseket alapozhatnak meg. Ezen kockázatok csökkentéséhez elengedhetetlen a szakszolgálatok, illetve hatóságok és a felsőoktatási intézmények szorosabb együttműködése, mely együttműködés terepe lehet a kritikus infrastruktúrák kapcsolódási pontjainak releváns felügyelete (a folyamatot elősegítheti egyes nemzetközi példák átültetésének vizsgálata) a toborzók leinformálásának segítése, a folyamatokban résztvevők képzése a szakszolgálatok által, illetve a Harmtv-ben foglalt jelentési kötelezettség folyamatainak pontosítása, a kétoldalú kommunikáció.

A kommunikációt és információcserét elősegítheti az információk rendszerezése és központosítása, akár csak az egészségügyben az Egységes Egészségügyi Szolgáltatási Tér

⁶ <https://www.uni-assist.de/ueber-uns/profil/> (Letöltés ideje: 2018.07.31.)

⁷ Lásd: Oversight of security-sensitive research material in UK universities: guidance

bevezetése, a felsőoktatásban – a meglévő Neptun rendszerekre épülő infrastruktúrán – egységesíthető és központosítható lenne az információs adatbázis, melyhez az illetékes, szolgálatok, hivatalok a szükséges mértékben hozzáférhetnek.

A megfelelő szintű kommunikációhoz és megfelelő minőségű információhoz elengedhetetlen az ún. „akadémiai oldal” (oktatók, kutatók) biztonság tudatosságának fejlesztése számukra feldolgozható, érthető módon és eszközökkel, ami a rendészet különböző vetületeit képviselő szervek, munkatársak közös feladata csakúgy, mint a kockázatcsökkentő és -kezelő intézkedések folyamatokba építése „láthatatlan”, az akadémiai munkát és célokat nem zavaró módon.